

Posudek k diplomové práci

Petr Píša: *Knižní cenzura v Čechách v předbřeznové době*
(Karlova univerzita v Praze, FF, Ústav českých dějin 2010)

Petr Píša se zabýval ve své diplomové práci cenzurou, tématem, o kterém se poměrně hodně psalo a pořád píše. Přestože cenzuře je přiznáno důležité místo v dějinách mnoha historických epoch, stav bádání závažnosti tématu neodpovídá, a to zvláště ve střední Evropě, kde cenzura v Habsburské monarchii bývá často zkoumaná v rámci pouhých národních dějin jejich nástupnických států a jejich literatur. Můžeme tedy jenom přivítat ochotu mladých historiků se věnovat tématu cenzuře z nového zorného úhlu teritoriálního (zde v českých zemích) a s přihlédnutím k intenzivním mezinárodním debatám (např. *New Censorship*), hlavně však na základě vlastního archivního výzkumu.

Výstavba práce je jasná a až na malé výhrady logická. Po přehledu dosavadního bádání (1.1; mohl by klidně tvořit zvláštní kapitolu), následuje rozbor vývoj legislativy týkající cenzury (kap. 2) a její institucionálního zhmotnění a dosud nedoceněné problematiky vztahů vídeňského centra a cenzurních institucí v jednotlivých zemích monarchie (kap. 3). Kapitola 4 o představitelích cenzury dokončí tuto část diplomové práce, která se zabývá „tradičnějšími“ tématy cenzurního bádání.

Po metodologické stránce zajímavější a inovativnější jsou kap. 5 až 8. Autor se v kap. 5 pokouší o ucelenější pohled na roli cenzury v komunikaci mezi autorem díla, jeho obsahem, čtenáři, médii a distribucí. V další kapitole se pak věnuje strategiím jednotlivých aktérů, jak cenzuře čelit - na základě čtyř případových studií velice podnětným i čtivým způsobem ukazuje širokou škálu možností, jak se mohly cenzurní zásahy doplňovat, prolínat atd.

Oproti politicky laděné historiografii (a to jak z liberálního, tak i nacionálního/nacionalistického stanoviska) o cenzuře ukazuje autor v kap. 6, jak se české národní hnutí se snažilo využít cenzuru ve svůj prospěch, a to dvěma strategiemi. Jednak tím, že se snažilo sama sebe stylizovat do role oběti vídeňské instituce, která je prý politicky zaujatá pouze proti „Čechům“. Tak vznikl ustálený obraz cenzury jako „jiného“; naproti tomu autor správně poukazuje na všeobecně proti-nacionalistický ráz císařské cenzury, ale také na to, že česky psaná literatura byla - jako veškerá literatura psaná „pro lidové vrstvy“ - sledovaná ostřeji než spisy náročnější, intelektuální, většího obsahu nebo v cizích jazycích. Na straně druhé využívali činitelé ČNH právě protinacionalistické poslání státní cenzury tím, že na jejích úřadech denunciovali publikace německých nacionalistů z Čech (kap. 7 a edice dokumentu v příloze 1).

I v další případové studii (kap. 8) o statistikovi Georgu Norbertu Schnabelovi se ukazuje, že podobná kombinace - jak politická motivace, tak i ohled na domnělé publikum - mohla být také uplatněna u vědecké publikace univerzitního profesora, a to kvůli podezření, že by se z knihy mohla stát učebnice pro budoucí úředníky. Přílohy organickým způsobem doplňují odbornou část práce.

Přestože autor se v diplomové práci sotva opírá o teorii „new censorship“, o které se zmiňuje v úvodu, lze v jeho práci pozorovat odstup od tradiční - ale bezesporu nutné, a v kap. 2 až 4 velice důkladně provedené - rekonstrukce legislativních předpisů a institucionálních proměn a personálního obsazení cenzurního aparátu. Nejpozději od kapitoly 5 přistupuje autor k cenzurní problematice inovativnějším způsobem, který lze v rámci disertace bezpochyby ještě rozšířit a prohloubit jak po metodické stránce, tak i po stránce teoretických závěrů. Velice důkladnou a obezřetnou práci s velkým množstvím rukopisných pramenů a s hojnou sekundární literaturou považuji v rámci diplomové práce za naprosto vzorné.

Diplomovou práci Petra Píšy *doporučuji k obhajobě* a navrhuji hodnotit stupněm *výborně*.

Mag. Dr. Michael Wögerbauer
ÚČL AV ČR v.v.i.
Na Florenci 3
110 00 Praha

